VILNIAUS UNIVERSITETAS MATEMATIKOS IR INFORMATIKOS FAKULTETAS PROGRAMŲ SISTEMŲ KATEDRA

Paieškos proceso ir jos rezultatų pateikimo vartotojams panaudojamumas VUL Santaros klinikų puslapyje

The Usability of the Search Process and Presenting its Results to the User for VUH Santaros klinikos website

Kursinis darbas

Atliko: 3 kurso 3 grupės studentas

Tomas Kiziela (parašas)

Darbo vadovas: doc. Kristina Lapin (parašas)

TURINYS

Į٧	ADAS	3
1.	VARTOTOJŲ POREIKIŲ ANALIZĖ	4
2.	SISTEMŲ LYGINIMO KRITERIJAI	5
3.	PUSLAPIO PANAUDOJAMUMO ANALIZĖ	8
4.	SPRENDIMO VARIANTAI 4.1. Alternatyvieji sprendimai 4.2. Sprendimo maketai 4.2.1. Pirmas maketas 4.2.2. Antras maketas 4.2.3. Trečias maketas 4.3. Maketų palyginimas 4.4. Galutinio sprendimo prototipas	9 9 9 9 9
5.	REIKALAVIMAI GALUTINIO SPRENDIMO ĮGYVENDINIMUI	10
6.	TECHNOLOGIJOS GALUTINIO SPRENDIMO ĮGYVENDINIMUI	11
RE	EZULTATAI IR IŠVADOS	12
ŠA	LTINIAI	13
PR	IEDAI	14

Įvadas

Šiame darbe tiriami informacijos paieškos architektūros sprendimai leidžiantys palengvinti Vilniaus universiteto ligoninės (VUL) Santaros klinikų internetinio puslapio santa.lt naudojimą. Tyrime bus atsižvelgta į puslapio navigaciją, paieškos procesą bei gautų rezultatų pateikimą.

Kadangi Lietuvos gyventojams internetas lengvai prieinamas, darosi įprasta ieškoti informacijos apie sveikatą ir registruotis pas gydytoją internetu[KN12][CWS+17]. VUL Santaros klinikos yra viena didžiausių Lietuvos ligoninių. Joje dirba virš 5000 darbuotojų, o per metus gydoma apie 1 milijonas ambulatorinių (ateinančių iš namų) pacientų[Vil19a]. Taigi santa.lt puslapis yra vienas iš pirmųjų internetinių resursų, kurį pasiekia vartotojai. Puslapyje turėtų būti lengva surasti ieškomą informaciją, nes tai padės sergantiems priimti sprendimus apie savo sveikatą.

Tačiau dabartinėje sistemoje vartotojai susiduria su panaudojamumo problemomis. Naudojant paieškos sistemą negalima įvesti pilnų žodžių, nes, jeigu galūnė bent kažkiek skirsis, paieška rezultato negražins. Be to, ieškodamas informacijos apie širdies ligas gauni pilną puslapį padėkų, kurios, nors džiugina, užslepia rezultatus kaip širdies ligų gydymo centro kontaktai. Filtravimas nepadeda, nes gražinti rezultatai yra skirstomi į per plačias kategorijas, kuriose padėkos, naujienos ir svetainės esminiai puslapiai tokie kaip "Kontaktai" ar "Apie mus" yra vienoje kategorijoje.

Šio darbo tikslas yra suprojektuoti informacijos architektūrą, kuri leistų pacientams greičiau ir su mažiau paspaudimų rasti aktualią informaciją santa.lt puslapyje. Pacientams aktualu yra registracija pas gydytoją, informacija kaip pasiekti ligoninę ir jos skyrius, informacija apie ligoninės personalą. Galutinis darbo rezultatas - puslapio prototipas, kurio informacijos architektūra leidžia greičiau ir su mažiau paspaudimų rasti aktualią informaciją.

Uždaviniai:

- 1. Identifikuoti vartotojų poreikius remiantis literatūros šaltiniais ir internetinių puslapių lankomumo informacija
- 2. Išskirti lyginimo kriterijus remiantis literatūros šaltiniais
- 3. Atlikti puslapio panaudojamumo analizę remiantis panaudojamumo testavimu
- 4. Paruošti sprendimo variantus
 - 4.1 Remiantis panašiais puslapiais ir literatūros šaltiniais išskirti alternatyvius sprendimus
 - 4.2 Sukurti sprendimo variantų maketus
 - 4.3 Palyginti maketus
 - 4.4 Sukurti galutinio sprendimo prototipa
- 5. Išskirti detalius reikalavimus galutinio sprendimo įgyvendinimui
- 6. Atlikus literatūros analizę išskirti technologijas padedančias įgyvendinti galutinį sprendimą

1. Vartotojų poreikių analizė

Tyrimai nurodo, kad Europoje daugiau nei pusė žmonių bent kartą metuose ieško informacijos apie sveikatą internetu [TNS14], taigi naudotojams aktualu internetinių puslapių panaudojamumas. Nagrinėjant santa.lt puslapio srautą randama, kad naudotojai dažniausiai ateina iš (5,5%) ir keliauja į (10,4%) sergu.lt (neįskaitant 19,1% ateinančių iš google.com ir 21,8% keliaujančių į google.com)[Ale19]. Taigi galima matyti, kad šių puslapių vartotojai iš dalies sutampa ir būtų naudinga atsižvelgti į tai, kokią įtaką daro vienas kitam. Sergu.lt puslapis skirtas išankstinei visų Lietuvos pacientų registracijai internetu. Tai, kad 1 iš 10 santa.lt vartotojų tiesiogiai pereina į sergu.lt puslapį leidžia tikėti, kad vienas iš vartotojų poreikių yra rasti nuorodą į registraciją pas gydytoją. Santa.lt "Kaip mus rasti" skyrelį vartotojai yra aplankę 1,2 milijonus kartų[Vil19b], 2 kartus daugiau nei skyrelį "Apie mus"[Vil19a], iš to galima daryti prielaidą apie kitą vartotojų poreikį - sužinoti apie ligoninės klinikų pasiekiamumą.

Norint išsiaiškinti ar sistema turi panaudojamumo problemų buvo atliktas panaudojamumo testavimas su apklausa (n = 5). Iš rezultatų matyti:

- 1. Naudotojai vidutiniškai užtrunka 1 minutę rasti skyriaus adresą
- 2. Naudotojai vidutiniškai užtrunka 52 sekundes rasti registraciją pas gydytoją, kai negalima eiti į pagrindinį puslapį.
- 3. Visi naudotojai nerado ligoninės skyrių ir registracijos per paiešką

2. Sistemų lyginimo kriterijai

Paieškos, navigacijos ir informacijos architektūros panaudojamumo vertinimui naudojamos David Travis gairės. Gairės suformuluotos teiginių pavidalu ir vertinant puslapį jos yra žymimos kaip tenkinamos arba netenkinamos [Tra16a] [Tra16b]. (1 ir 2 lentelės).

Gairė	Ar tenkina
1) Pagrindinė paieška lengvai valdoma	netenkina
2) Paieškos rezultatų puslapis naudotojui rodo, ko buvo ieškota, ir yra lengva	tenkina
pakeisti ir pakartoti užklausą	
3) Paieškos rezultatai yra aiškūs, naudingi ir reitinguojami pagal atitikimą už-	
klausai	
4) Paieškos rezultatų puslapis aiškiai parodo kiek rezultatų gražinta ir rezultatų	
skaičius per puslapį gali būti reguliuojamas naudotojo	
5) Jei negražinamas nei vienas rezultatas, sistema pasiūlo idėjų ar nustatymų pa-	
gerinti užklausai atsižvelgiant į atpažįstamas įvesties problemas	
6) Paieška dailiai susitvarko su tuščia užklausa	
7) Dažniausios užklausos gražina naudingus rezultatus	
8) Paieškos sistema turi šabloną arba patarimus kaip ją deramai naudoti	
9) Puslapis turi pajėgesnę paieškos sąsają leidžiančią naudotojams patikslinti už-	
klausas	
10) Paieškos rezultatų puslapis nerodo besikartojančių rezultatų	
11) Paieškos laukas pakankamai ilgas dažniausių užklausų ilgiams	
12) Paieška apima visą interneto svetainę, o ne tik jos dalį	
13) Jei svetainė leidžia naudotojams sudaryti sudėtingą paiešką, šios paieškos gali	
būti išsaugojamos ir kartojamos reguliariai	
14) Paieškos sąsaja padėta, naudotojams įprastoje vietoje (viršuje dešinėje)	
15) Paieškos laukas ir jo kontrolės aiškiai pavadintos	
16) Puslapis palaiko paieškos strategiją ir naršymo strategiją	
17) Paieškos sritis aiškiai parašyta paieškos rezultatų puslapyje ir naudotojai gali	
ją susiaurinti	
18) Paieškos rezultatų puslapis atvaizduoja naudingą meta informaciją (informa-	
cija apie informaciją), kaip dokumento dydis, dokumento sukūrimo data ir failo	
tipas	
19) Paieškos sistema automatiškai patikrina rašybą ir ieško daugiaskaitinių formų	
ir sinonimų	
20) Paieškos sistema leidžia ieškoti panašių rezultatų ("daugiau tokių")	

1 lentelė. Paieškos panaudojamumo gairių vertinimo lentelės pavyzdys

Gairė	Ar tenkina
-------	------------

1) Veo potogue ir okivaizdue būdee iudėti tem queijuejų puelopių ir ekvejų ir veo	netenkina
1) Yra patogus ir akivaizdus būdas judėti tarp susijusių puslapių ir skyrių ir yra lengva grįžti į pagrindinį puslapį	петенкина
2) Informacija, kurios naudotojams dažnai prireikia yra lengvai pasiekiama iš	tenkina
daugumos puslapių	tenkina
3) Navigacijos pasirinkimai išrikiuoti pačiu racionaliausiu arba užduočiai orien-	
tuotu būdu	
4) Navigacijos sistema plati ir sekli (daug meniu elementų), o ne gili (daug meniu	
lygių)	
5) Paprasta, aiškaus modelio svetainės struktūra be nereikalingų lygių	
6) Pagrindiniai puslapio skyriai pasiekiami iš bet kurio puslapio ir nėra aklaviečių	
7) Navigacijos skirtukai patalpinti puslapio viršuje ir atrodo kaip paspaudžiamos	
versijos realaus pasaulio skirtukų	
8) Yra svetainės žemėlapis, kuris suteikia svetainės turinio apžvalgą	
9) Svetainės žemėlapį galima pasiekti iš bet kurio puslapio	
10) Svetainės žemėlapis suteikia glaustą svetainės apžvalgą, o ne pernaudotą na-	
vigacijos meniu ar sarašą kiekvienos temos	
11) Suteikiamas geras navigacijos grįžtamasis ryšys (rodoma, kur randiesi pus-	
lapyje)	
12) Kategorijų pavadinimai tiksliai apibūdina informaciją viduje	
13) Nuorodos ir navigacijos pavadinimai susidaro iš raktinių žodžių, kurių nau-	
dotojai ieškos bandydami atlikti užduotį	
14) Terminologija ir susitarimai (kaip nuorodų spalvos) (maždaug) atitinka bend-	
ra interneto naudojima	
15) Nuorodos atrodo taip pačiai skirtingose svetainės dalyse	
16) Produktų puslapiai turi nuorodas į panašius arba papildomus produktus, kad	
paskatinti kryžminį pardavimą (angl. cross-selling)	
17) Navigacijos elementams ir hiperteksto nuorodoms naudojami terminai yra	
nedviprasmiški ir be žargono	
18) Naudotojai gali rikiuoti ir filtruoti katalogo puslapius (pagal kainą arba po-	
puliarumą)	
19) Matomi pasikeitimai, kai naudotojas užveda kursorių ant kažko paspaudžia-	
mo (neįskaitant kursoriaus pasikeitimų)	
20) Svarbus turinys pasiekiamas iš daugiau nei vienos nuorodos (naudotojams	
gali reikėt skirtingų nuorodų pavadinimų)	
21) Puslapiai skirti tik navigacijai (pavyzdžiui pradinis puslapis) gali būti peržiū-	
rimi be slinkimo	
22) Hipertekso nuorodos, kurios sukelia veiksmus (pavyzdžiui siuntimą) aiškiai	
skiriasi nuo nuorodų, kurios veda į kitą puslapį	
23) Svetainė leidžia naudotojui kontroliuoti sąveikos greitį ir eiliškumą	

24) Visuose puslapiuose yra aiškiai pažymėti išėjimai leidžiantys naudotojui pa-	
bėgti iš esamos užduoties be papildomo dialogo	
25) Svetainė neišjungia naršyklės "atgal" mygtuko ir "atgal" mygtukas visada	
matomas naršyklės įrankių juostoje	
26) Paspaudus "atgal" mygtuką naudotojas visada gražinamas į puslapį, iš kurio	
atėjo	
27) Nuoroda į prekių krepšelį ir atsiskaitymą matomi visuose puslapiuose	
28) Jeigu puslapis sukuria naujus langus, jie neklaidina naudotojo (jie dialogo	
lango dydžio ir lengvai uždaromi)	
29) Meniu instrukcijos, nurodymai ir žinutės atsiranda toje pačioje vietoje visuo-	
se puslapiuose	

2 lentelė. Navigacijos ir informacijos architektūros panaudojamumo gairių vertinimo lentelės pavyzdys

Panaudojamumo testavimas gali būti atliktas įvairiais metodais. Empiriniai metodai yra plačiausiai naudojami[Nie94b], tačiau reikalauja daugiau žmonių norint gauti patikimą rezultatą, todėl pasirinktas vienas iš analitinių metodų. Dėl patirties ir laiko stokos pasirinkta naudoti neformaliausią metodą - euristinį vertinimą.

Maketų palyginimui bus naudojamos laiko patvirtintos Jakob Nielsen euristikos[Nie94a]. Lentelėje bus išskiriamos 10 euristikų. Kiekvienai euristikai priskiriamas skaičius nuo 0 iki 3 reiškiantis defekto sunkumą, kur 0 - defekto nėra, 1 - smulkus ar kosmetinis defektas, 2 - vidutinio sunkumo defektas, 3 - kritinis defektas. Paskutinis stulpelis nusako, kur ir koks defektas buvo pastebėtas (3 lentelė).

Euristika	Defekto	Komentaras
	sunkumas	
1) Būsenos matomumas		
2) Atitikimas realiam pasauliui		
3) Naudotojo valdomas dialogas		
4) Darna ir standartai		
5) Klaidų prevencija		
6) Atpažinimas geriau nei atsiminimas		
7) Naudojimo lankstumas ir efektyvumas		
8) Estetiškas ir minimalistinis dizainas		
9) Remti klaidų atpažinimą, jų priežasčių		
nustatymą ir taisymą		
10) Parama ir dokumentacija		

3. Puslapio panaudojamumo analizė

Norint išsiaiškinti dabartinės sistemos panaudojamumo būseną buvo atliktas panaudojamumo testavimas, kurio metu stebima per kiek laiko ir paspaudimų naudotojas pasiekia tikslą. Po testavimo naudotojas buvo apklausiamas kaip jam sekėsi naudotis sistema.

Atlikus puslapio pažintinę peržvalgą rasti šie panaudojamumo trūkumai:

- 1. Navigacijos (1 pav.)
 - 1.1 Pasirinkta kategorija mažo kontrasto, taigi sunku pastebėti esamą kategorija
 - 1.2 Išskleistos subkategorijos mažai išsiskiria, taigu sunku atskirti kategorijas nuo subkategorijų
 - 1.3 Naviguojant į "Pacientams", tada "Aktuali informacija" ir galiausiai "Kaip užsiregistruoti" pasiekiamas tuščias puslapis. Vietoj to reikia eiti į "Pacientams" ir "Kaip mus rasti" arba "e.Paslaugos" ir "Išankstinė registracija"
 - 1.4 Ant mobilių įrenginių navigacijos juosta beveik neįskaitoma, mygtukai per maži (3 pav.)
- 2. Paieškos (2 pav.)
 - 2.1 Paieškos laukas turi 20 simbolių limitą, kas neleidžia įvesti ilgesnių paieškos užklausų
 - 2.2 Vedant simbolius į paiešką nepasiūlomi užklausos variantai
 - 2.3 Nėra filtravimo pagal skirtingas kategorijas, pavyzdžiui naujienas atskirti nuo puslapių apie ligoninės skyrius
 - 2.4 Nėra filtravimo pagal kalbą
 - 2.5 Ant mobilių įrenginių sunku paspausti ant paieškos elementų (3 pav.)
- 3. Rezultaty (2 pav.)
 - 3.1 Rezultatai neturi nuorodos į kategorijas iš kurių jie kilę
 - 3.2 Rezultatų lange viskas pateikta teksto pavidalu, nėra grafinių elementų padedančių skirstyti rezultatus pagal kategorijas
 - 3.3 Ant mobilių įrenginių prastai matosi rezultato detalės kaip data ir kategorija (3 pav.)

Iš peržvalgos matoma trūkumų visose kategorijose, tačiau didžiausias iš jų yra, kad puslapis nepritaikytas mobiliems įrenginiams. Tai yra didelė problema, nes mobilieji įrenginiai vis plačiau naudojami [PwC14] ir šių įrenginių vartotojai turėtų galėti laisvai naudotis puslapiu. Galutinis prototipas turi išspręsti šiuos panaudojomumo trūkumus.

4. Sprendimo variantai

4.1. Alternatyvieji sprendimai

Bandant sukurti sprendimo maketus bus remiamasi jau egzistuojančiais ligoninių puslapiais, kurie atitinka prisitaikančio dizaino (angl. responsive design) principus. Prisitaikantis dizainas leidžia turėti vieną puslapį, kuris prisitaiko prie įvarių ekrano formų ir dydžių[Mar10]. Pavyzdiniai puslapiai parinkti iš didmiesčių ligoninių, Vilniaus, Kauno ir Niujorko. Autoriaus subjektyvia nuomone Kauno ligonės puslapis yra ypač geras pavyzdys. Sumuštinio meniu, registracijos mygtukas ir paieška yra geriausiai matomoje vietoje, naudojami dideli mygtukai su aiškiais užrašais bei kontrastingos spalvos, taigi net žmonėms su prastu regėjimu turėtų būti patogu naudotis (5 pav.).

Sprendimo maketai bus kuriami naudojant Balsamiq programinę įrangą, nes ji leidžia greitai sukurti grubų maketą ir autoriui jau tekę ja naudotis. Galutinio sprendimo maketas bus kuriamas su Axure RP 9, nes tai leis sukurti maketą, kuris panašesnis į galutinį rezultatą.

4.2. Sprendimo maketai

- 4.2.1. Pirmas maketas
- 4.2.2. Antras maketas
- 4.2.3. Trečias maketas
- 4.3. Maketų palyginimas
- 4.4. Galutinio sprendimo prototipas

5.	Reikalavii	mai galı	itinio spr	rendimo i	gyvendir	imui
.	ittiitaiavii	mai San	mino spi	ciidiiio į		IIIIIUI

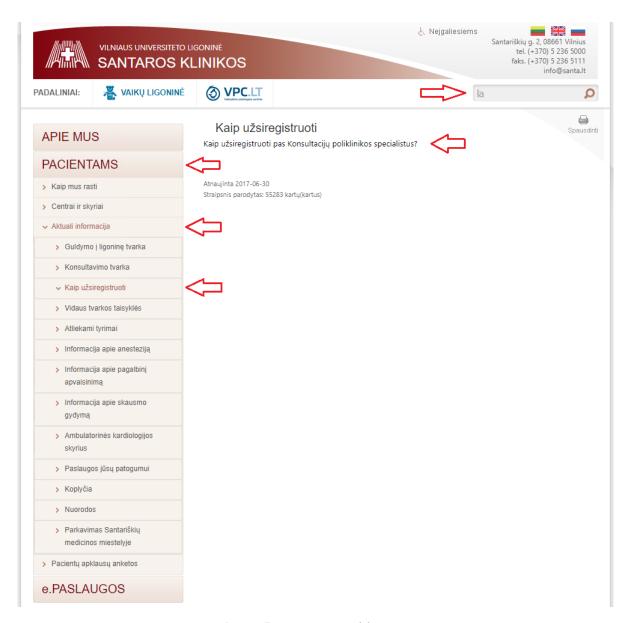
6. Technologijos galutinio sprendimo įgyvendinimui

Rezultatai ir išvados

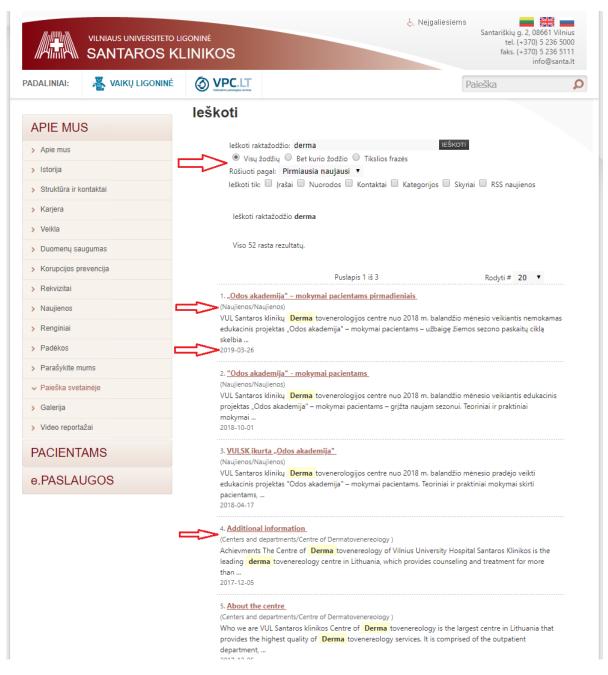
Šaltiniai

- [Ale19] Alexa. Santa.lt competitive analysis, marketing mix and traffic. 2019. URL: https://www.alexa.com/siteinfo/santa.lt.
- [CWS⁺17] Joanna TW Chu, Man Ping Wang, Chen Shen, Kasisomayajula Viswanath, Tai Hing Lam, and Sophia Siu Chee Chan. How, when and why people seek health information online: qualitative study in hong kong. *Interactive journal of medical research*, 6, 2017. Gunther Eysenbach, editor. URL: https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC5743920/.
- [KN12] AlGhamdi KM and Moussa NA. Internet use by the public to search for health-related information. *International Journal of Medical Informatics*, 81, 2012. URL: https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1386505611002644.
- [Mar10] Ethan Marcotte. Responsive web design. 2010. url: http://alistapart.com/article/responsive-web-design/.
- [Nie94a] Jakob Nielsen. Enhancing the explanatory power of usability heuristics. *Proceedings* of the SIGCHI conference on Human Factors in Computing Systems, p. 152–158. ACM, 1994.
- [Nie94b] Jakob Nielsen. Usability inspection methods. *Conference companion on Human factors in computing systems*, p. 413–414. ACM, 1994.
- [PwC14] PwC. Emerging mhealth: paths for growth, 2014. url: https://www.pwc.com/gx/en/healthcare/mhealth/assets/pwc-emerging-mhealth-full.pdf.
- [TNS14] TNS Political & Social. European citizens' digital health literacy, European Commission, 2014. URL: http://ec.europa.eu/commfrontoffice/publicopinion/flash/fl_404_en.pdf.
- [Tra16a] David Travis. 20 search usability guidelines. 2016. URL: https://www.userfocus.co.uk/resources/searchchecklist.html.
- [Tra16b] David Travis. 29 navigation and ia usability guidelines. 2016. URL: https://www.userfocus.co.uk/resources/navchecklist.html.
- [Vil19a] Vilniaus universiteto ligoninės Santaros klinikos. Apie mus. 2019. URL: http://santa.lt/index.php?option=com_content&view=article&id=49&Itemid=139.
- [Vil19b] Vilniaus universiteto ligoninės Santaros klinikos. Kaip mus rasti. 2019. URL: http://santa.lt/index.php?option=com_content&view=article&id=162&Itemid=98.

Priedas nr. 1 Dabartinio puslapio grafinė vartotojo sąsaja

1 pav. Registracijos aklavietė

2 pav. Paieška ir rezultatai

Priedas nr. 2 Puslapių atvaizdavimas ant mobilaus įrenginio

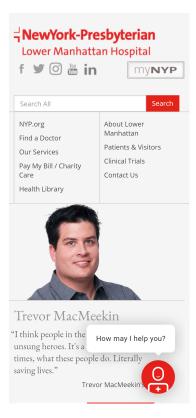
3 pav. Santa.lt ant mobilaus įrenginio

5 pav. kaunoligonine.lt ant mobilaus įrenginio

4 pav. Vmkl.lt ant mobilaus įrenginio

6 pav. nyp.org ant mobilaus įrenginio